

Alojzy BANACH urodził się 5 października 1892 r. w Lińsku, w ówczesnym zaborze pruskim (obecnie województwo kujawsko-pomorskie). Na początku 1918 r. wstąpił ochotniczo do Błękitnej Armii gen. Józefa Hallera we Francji, gdzie został przydzielony do I Pułku Artylerii Polowej. Armia Polska we Francji powstała 4 czerwca 1917 r. dekretem prezydenta Francji Raymonda Poincare, w 1919 r. liczyła 70 tys. żołnierzy. Po zakończeniu I wojny światowej, w połowie 1919 r., oddziały armii gen. Józefa Hallera przybyły do kraju, gdzie odegrały znaczącą rolę na frontach wojny polsko--ukraińskiej i polsko-bolszewickiej. Rozformowanie armii nastąpiło 1 września 1919 r.

Po zakończeniu służby w Błękitnej Armii Alojzy Banach, jak wielu innych żołnierzy walczących na różnych frontach I wojny światowej oraz podczas wojny polsko-bolszewickiej, 11 listopada 1920 r. wstąpił do nowo utworzonej Policji Państwowej. Ta wyjątkowa formacja mundurowa powstała 24 lipca 1919 r., zaledwie osiem miesięcy po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. W odrodzonym państwie kwestią szczególnie istotną była konieczność powołania jednolitej organizacji policyjnej o zasięgu ogólnokrajowym. Zorganizowana i wyszkolona na wzór wojskowy Policja Państwowa podlegała Ministrowi Spraw Wewnętrznych, a jej strukturę organizacyjną przystosowano do podziału administracyjnego kraju. Każde województwo stanowiło okręg policyjny, a od 1924 r. komendę wojewódzką.

W marcu 1921 r. powołano IX okręg tarnopolski. W jego skład wchodziły komendy powiatowe, komisariaty, posterunki i kompanie graniczne. To właśnie do stolicy Podola po rozpoczęciu służby trafił Alojzy Banach. Na początku pełnił służbę zewnętrzną, a następnie pracował w biurze śledczym Komendy Wojewódzkiej Policji Państwowej w Tarnopolu. 26 grudnia 1929 r. zawarł związek małżeński z Antoniną Wasiatyńską. W kolejnych latach urodziły się jego dwie córki: Maria (1933 r.) i Alicja (1937 r.).

Był wielokrotnie odznaczany. Otrzymał Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921, który był wyróżnieniem dla uczestników walk o niepodległość i zabezpieczenie granic Rzeczypospolitej Polskiej. Odebrał również Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości oraz Srebrny i Brązowy Medal za Długoletnią Służbę, przyznany za odwagę, zasługi w walce o niepodległość kraju oraz za pracę dla wolnej ojczyzny i społeczeństwa, wychodzącą poza służbowe obowiązki.

Rankiem 17 września 1939 r., jak każdego dnia, Alojzy Banach wyszedł z domu i udał się do swojej jednostki, aby podjąć codzienne obowiązki służbowe. Od ponad dwóch tygodni państwo polskie prowadziło wojnę obronną po ataku hitlerowskich Niemiec. Kilka godzin wcześniej wschodnie tereny Polski zostały zaatakowane przez Armię Czerwoną. Tego samego dnia po godz. 16 wrócił do domu, zabrał plecak z rzeczami osobistymi i pożegnał się z rodziną. Mimo możliwości ewakuacji wraz z bliskimi Alojzy Banach stwierdził, że najważniejsze są dla niego słowa przysięgi, które złożył wstępując

do Policji Państwowej, dlatego musi wypełnić obowiązek wobec ojczyzny. Kilka dni później, tak jak wielu innych funkcjonariuszy Policji Państwowej, Korpusu Ochrony Pogranicza i żołnierzy został aresztowany przez Sowieców. Jako jeńiec wojenny trafił do obozu w Ostaszkanie.

Trudno precyzyjnie określić, kiedy dokładnie Alojzy Banach znalazł się za murami obozu w Ostaszkanie, datę tę szacuje się jednak na koniec września lub początek października. W ostatnich dniach listopada 1939 r. pozwolono więźniom na wysłanie listów do rodzin. Zgodnie z obowiązującą instrukcją mieli oni prawo do korespondencji z krewnymi – jeden list w miesiącu. Reguła ta jednak nie była przestrzegana, a cała korespondencja, zarówno wychodząca, jak i przychodząca, była ściśle kontrolowana. Alojzy Banach również wysyłał listy do żony i córek. Zgodnie z przekazami rodziny otrzymano dwie kartki pocztowe.

22 marca 1940 r. Ławrientij Beria wydał tajny rozkaz nr 00350 „O rozładowaniu więzień NKWD USRR i BSRR”, który stanowił podstawę do rozpoczęcia mordowania polskich jeńców wojennych i więźniów. 1 kwietnia 1940 r. w Moskwie podpisane zostały pierwsze „listy śmierci”, zlecenia na wysyłkę więźniów z obozów do miejsc kaźni. 3 kwietnia 1940 r. NKWD rozpoczęło likwidację obozu w Kozielsku, a dwa dni później obozów w Starobielsku i Ostaszkanie. Kolejne grupy jeńców przewożono do budynku obwodowego zarządu NKWD w Kalininie (obecnie Twer). Sprowadzano ich do piwnicznego, wygłuszonego pomieszczenia, raz jeszcze sprawdzano dane, a następnie w sposób, który daje najmniejszy rozlew krwi, czyli najczęściej strzałem w potylicę, dokonywano mordu. Dla kata była to kolejna ofiara, dla rodziny – lata nieświadomości i niewiedzy o losach męża, ojca czy brata.

W ten sposób i w tym miejscu najprawdopodobniej 16 kwietnia 1940 r. został zamordowany Alojzy Banach. Jego ciało wrzucono na krytą brezentem ciężarówkę i wywieziono nieopodal Miednoje. Tam, na terenie ośrodka wypoczynkowego kalinińskiego NKWD, na skraju lasu znajdowały się przygotowane wcześniej doły o głębokości kilku metrów. Ofiary pochowane zostały w 23 zbiorowych mogiłach.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. Alojzy Banach został pośmiertnie awansowany na pierwszy stopień oficerski, tj. aspiranta Policji Państwowej.

opracował: Przemysław Adamik

ALOJZY BANACH

**ASPIRANT POLICJI PAŃSTWOWEJ
(1892 - 1940)**

PATRON POLICJI WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

**W STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI PRZEZ POLSKĘ
ORAZ W SETNĄ ROCZNICĘ POWOŁANIA POLICJI PAŃSTWOWEJ**